

Göteborgs-Posten 24 september 2025:

Hynek Pallas går till historien

Litteraturrecension

I nya boken "Frimärkssamlaren" skriver Hynek Pallas en släkt- och kulturhistoria som spänner över tre generationer. Den får sin upprinnelse på Förintelsemuseet i Washington. Det blir tre böcker i en – eller egentligen en hel trilogi, skriver Leif Zern som gästrecenserar boken.

Det här är en recension. Ställningstaganden är recensentens egna.

Leif Zern

Uppdaterad: 2025-09-24 Publicerad: 2025-09-23

Om någon bad mig att med ett ord beskriva Hynek Pallas skulle jag svara "kunskapssökande". Det framgår inte minst av hans outhärliga artiklar i ämnen som Östeuropa och antisemitism. Jan Myrdal var en gång känd för att bemöta sina motståndare ned uppmaningen "gå till läggen" – Pallas kunde kontra med "gå till historien", medveten om att läggen inte alltid talar sanning.

Det förhåller sig inte annorlunda när han skriver en bred släkt- och kulturhistoria som spänner över minst tre generationer. Knappast förvånande att man snart finner honom på Förintelsemuseet i Washington, där han – grävande i arkivet – hittar upprinnelsen till den bok som bakom sin lakoniska titel rymmer ett helt århundrade: "Frimärkssamlaren".

"Bok" är egentligen fel beteckning, för vad Hynek Pallas har skrivit är närmast en trilogi, vilket framgår av dispositionen med en kort prolog och tre längre huvudavdelningar, benämnda "Bok I", "Bok II" och "Bok III. Som i ett eget arkiv.

På gott och ont, för om denna skildring av en judisk familjs öden under Förintelsen är full av levande detaljer, riskerar själva rikedomerna på perspektiv att skingra uppmärksamheten och ställa sig i vägen för det drama som utspelar sig på bokens närmare fyrahundra sidor.

denna skildring av en judisk familjs öden under Förintelsen är full av levande detaljer

Prag sommaren 1938. Det börjar med ett lärorikt panorama över den relativt lyckliga perioden i Tjeckoslovakien som brukar bära Masaryks namn, mellankrigstiden. Kafka och den berömde journalisten Egon Erwin Kisch hinner passera. För den judiska befolkningen innebär detta en förrädiskt kort andningspaus. Felix Brunner – frimärkssamlaren – lyckas tillsammans med några av sina närmaste fly landets tröskeln till den tyska ockupationen. Många blir kvar.

Här övergår Pallas till det som "Bok II" handlar om: Shoah. Stark närvaro, gripande. Men i och med detta perspektivskifte riskerar Felix Brunner och övriga familjemedlemmar att förvandlas till historiska exempel. De dyker upp och försvinner. Den utförliga diskussionen om Förintelsen och glömskan hade möjligen blivit ännu värdefullare i en egen bok. Liksom frågan om sionism och antisemitism.

Med andra ord – Hynek Pallas har så mycket att berätta att han hamnar i en konkurrenssituation med sig själv. Det är verkligen som att läsa tre böcker. Högt betyg till innehållet, lägre till formen.

Fotnot: Hynek Pallas är skribent på GP Kultur och gästrecenseras därför av Leif Zern, författare och kritiker på DN.